

Osavuosisikatsaus tammi-syyskuu 2024

Yleiset palvelut

1TA30 Yleiset palvelut

Toiminta

Yleisten palveluiden toimialalla palvelujärjestelmän ja palveluverkon uudistamista on valmisteltu vastaanottotoiminnan, alueellisen erikoissairaanhoidon ja aikuissosiaalityön (R1), osastohoidon, asumisen ja kotiin vietävien (R2) sekä erikoissairaanhoidon ja yliopistosairaalan (R4) palveluiden uudistuksissa. Aluevaltuusto hyväksyi R1 ja R2 uudistuskokonaisuudet 17.6.2024. Näiden toimeenpanoa toteutetaan asteittain yleisten palveluiden lautakunnan päätöksillä syksyllä 2024 aluevaltuuston tahtotilan mukaisesti. Toukokuussa 2024 alkoi R4 ja sitä valmistellaan aktiivisesti vuoden 2024 aikana päätöksentekoon vuodelle 2025. Toimialan tarkemmat tiedot peruspalveluiden ja erityispalveluiden toimilinjatietojen alla.

Sisäisen valvonnan toteutuminen

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan hyvinvointialueen sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan toiminnan laillisuus, tuloksellisuus ja taloudellisuus. Yleisten palveluiden toimialalla sisäinen valvonta on osa normaalia päivittäisjohtamista. Sisäisen valvonnan avulla arvioidaan toimialalle asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä.

Vuoden 2024 sisäisen valvonnan painopisteinä hyvinvointialuetasoisesti ovat talouden säännölliset kontrollit (ml. toimivaltuuksien noudattaminen ja talous- ja tuottavuusohjelman seuranta), häiriötilanteisiin varautuminen (valmiussuunnitelmien ajantasaisuus) sekä prosessien ja palvelujen kuvaaminen Arter IMS- ja ARC-järjestelmiin.

- **Talouden seuranta**

Talouden seurantaan liittyvä asiakokonaisuus on ollut käsiteltävänä kaikissa toimialan eri johtoryhmien kokouksissa. Toimivaltuuksien ylityksiä ei ole havaittu. Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisten toimenpiteiden etenemisestä on raportoitu sovitulla tavalla, ja ohjelman toimialatasoinen seuranta on toteutunut säännönmukaisesti johtoryhmissä.

- **Varautuminen**

Varautumisen ja valmiussuunnittelun osalta toimialalla on käynnistetty toimenpiteitä ja toimialan vastuulla olevat valmiussuunnitelmat on päivitetty suurelta osin. Toimiala tulee osallistumaan vuoden 2024 aikana HVA yhteisiin valmiusharjoituksiin. Akuutteja varautumissuunnitelmia on tehty mm. epidemioiden/lakkojen/polttoaineiden saatavuusongelmien/laajamittaiseen maahantulon varalle. Varautumisen aihekokonaisuutta on käsitelty toimialan johtoryhmässä tammikuussa 2024.

- **Palvelu- ja prosessikuvaukset**

Toimialan vastuulla olevien palvelujen kuvaukset ja tiedonhallintalain edellyttämät prosessikuvaukset ARC-järjestelmään on kesken, mutta suunnittelutyö ohjeiden viemiseksi on aloitettu.

Palvelu- ja prosessikuvausten laadinnan kokonaisuutta on käsitelty toimialan johtoryhmässä tammikuussa 2024.

Valvonnassa tehtyjen havaintojen perusteella ja valvontaviranomaisten päätösten pohjalta mm lasten ja nuorten mielenterveyspalveluita sekä kiireettömään hoitoon pääsyn osalta hoitotakuun ylityksiä on käsitelty toimialan johtoryhmän lisäksi yleisten palveluiden lautakunnassa.

Toimialan merkittävimpiä riskejä ovat tällä hetkellä henkilöstöressurin riittävyys ja hoitotakuun toteutuminen kiireettömässä hoidossa, talousarvion riittävyys ja raamin ja käyttösuunnitelman mukaisen toiminnan toteutuminen sekä kriittisten toimintojen turvaaminen. Riskien pienentämiseksi on suunniteltu ostopalveluiden vähentämistä, henkilöstön tarpeen mukaista kohdentamista palvelutuotannossa, määräaikaisten sijaisten käytön vähentämistä ja johdon erityshuomion kiinnittämistä talouden hallintaan. Hallintatoimenpiteiden myötä riskitaso on saatu paremmalle tasolle. Riskienhallinnan kehittämistarpeeksi on edelleen tunnistettu tiivistää entisestään yhteistyö eri toimialojen välillä.

Peruspalvelut

Toiminta

Sote-keskuspalvelut

Henkilöstöressurssiin liittyvät haasteet jatkuvat edelleen lääkäripalveluiden osalta. Sotokeskuksissa on syyskuun lopussa yhteensä 59 avoinna olevaa lääkärinvirkaa. Määräaikaiset sijaiset, henkilöstövuokraus, työn osa-aikaisuudet ja lakisääteiset poissaolot huomioiden vaje on yhteensä 36 lääkäriä. Hoitotakuu kiireettömässä hoidossa (14 vrk) ei näin ollen toteudu, sillä edellä mainitusta lääkäriressurssista osa kohdentuu myös muille toimialoille annettavaan sektorityöhön. Kiireellinen hoito pystytään tuottamaan hoitotakuusäännösten mukaisesti. Suun terveydenhuollossa on edelleen merkittävää asiakkuuksien jonoutumista etenkin keskisellä alueella. Lääkäreiden ostopalveluiden hankintaan on kiinnitetty erityistä huomioita vuoden alusta alkaen, mikä selittää osassa terveysasemia hoitotakuujonojen pidentymistä.

Soteasemien toiminnan sulkuja on ollut kesälomakaudella yhteensä 14 terveysasemalla, keskimäärin neljän viikon mittaisina. Soteasemien sulut ovat olleet välttämättömiä henkilöstön vuosilomien turvaamiseksi.

Osastopalvelut

Joroisten osasto lopetti toimintansa terveydenhuollon yksikkönä 1.1.2024. Pielaveden osasto toimii yhteistyössä ikääntyneiden palveluiden kanssa lyhytaikaishoivan yksikkönä määräaikaaisesti. Iisalmen osasto 3 oli suunnitellusti suljettuna 17.6. - 1.9.2024 hoitohenkilöstön sijaistaessa toistensa vuosilomia. Karttulan osasto on toiminut alimitoituksella (täyttöaste n. 52

%), johtuen henkilöstöresurssi vajeesta. Myös muilla osastoilla on jouduttu toteuttamaan tilapäisiä paikkavähennyksiä. Palvelujärjestelmäuudistuksen (R2) toimeenpanon suunnittelu etenee yleisten ja ikääntyneiden palveluiden yhteistyönä. Eteläisen ja pohjoisen alueen osastopaikoista noin 40 % ja keskeisen alueen paikoista noin 50 % on ollut epätarkoituksenmukaisesti kotiin annettavien tai tuetun asumisen odottajien käytössä. Odottajien lukumäärä on ollut Q1-Q3 ajalla keskimäärin 171 (vaihteluväli 151–182) henkilöä.

Työikäisten sosiaalipalvelut

Erityisasumispalveluiden kilpailutusprosessi on saatu päätökseen 31.5.2024 ja uusi sopimuskausi on astunut voimaan 1.6.2024 lukien. Palveluntuottajien riittävän määrän varmistamiseksi kilpailutus on avattu uudelleen hankintasopimuksen mukaisesti syyskuussa 2024. Käyttösuunnitelmassa 2024 vahvistettujen työpajojen toimintojen sopeuttaminen on toteutettu, kahden työpajan toiminta on lakkautunut ja asiakkaille on järjestetty tarvittavat palvelut muilla tavoin. Erityisasumispalveluiden oman toiminnan yksikön toimintaprofiilin muutos ympärivuorokautisesta palveluasumisesta yhteisölliseksi asumiseksi on toteutettu. Työikäisten sosiaalipalveluista on osallistuttu aktiivisesti TE- uudistuksen valmisteluun osana yhteistyöverkostoa. Sosiaalityön henkilöstön vaihtuvuus ja saatavuus haastavat edelleen palvelutuotantoa. Yhteisen asiakastietojärjestelmän käyttöönoton viivästyminen hidastaa merkittävästi palvelutuotannon kehittämisen mahdollisuuksia muun muassa monipaikkaisen tai etänä tehtävän viranhaltijatyön toteuttamista.

Sisäisen valvonnan toteutuminen

Palveluyksiköiden talouden seuranta toteutuu säännöllisesti kuukausittain ja toteumaa käsitellään palveluyksiköiden johtoryhmissä. Toimintaan liittyviä riskejä seurataan mm. Haipro ilmoitusten kautta. Henkilöstö- ja hankintapäätökset tehdään hallintosäännön mukaisesti

- **Varautuminen**

Suuronnettomuus-, häiriö- ja poikkeusolojen valmiussuunnitelmia on edistetty palveluyksiköittäin. Yhteistä suunnittelua jatketaan palveluyksiköiden välillä.

- **Palvelu- ja prosessikuvaukset**

Kaikkien palveluyksiköiden kohdalla prosessikuvauksien ja ohjeiden vieminen ARC-järjestelmään on kesken, mutta suunnittelutyö ohjeiden viemiseksi on aloitettu.

Talouden seuranta ja olennaiset poikkeamat talousarvioon

Toimintatuottojen toteuma (73,0 %) jää laskennallisen arvion noin 0,5 M€. Tämä selittyy suurimpien tuloerien kirjautumisella seuraavan kuukauden puolella, ja joka korjautuu tilinpäätökseen. Maksutuotot kokonaisuutena ovat toteutuneet ennakoitua suurempana.

Hankaloitunut henkilöstötilanne näkyy henkilöstökulujen toteumassa, palvelujen ostossa sekä osittain asiakasmaksukertymän toteumassa. Toimintakulujen osalta laskennallinen kokonaisylitys

on noin 0,6M€ (75 %), mutta joidenkin erien mm. henkilöstökulujen osalta painotus voi olla suurempi loppuvuoden aikana. Palvelujen ostot ylittyvät eniten esimerkiksi tukipalveluiden osalta, joista suurimpina laitoshuolto, ravitsemus ja laboratoriopalvelut. Tarvikkeet ja tavarat ylittyvät kokonaisuutena noin 3,0 M€.

Osastopalveluiden osalta toimintatuottojen toteuma on 67 % ja - kulujen toteuma 74 % talousarviosta. Toimintatuottojen kertymään vaikuttavat maksukattojen täyttymiset, käytettävissä olevien potilaspaikkojen lukumäärän väheneminen sekä Pielaveden osaston asiakasmaksujen ohjautuminen Ikääntyneiden palveluihin.

Työikäisten sosiaalipalveluiden toimintatuottojen toteuma on 121 % ja toimintakulujen 74 %. Toimintatuottojen kertymässä suurin ylitys liittyy asiakasmaksuihin, joiden korotus vuodelle 2024 on ollut ennakoitua suurempaa. Sotokeskus palveluiden toimintatuottojen toteuma on 64 % ja toimintakulujen 76 %. Maksutuotot alittuvat ennakoidusta toteumasta, ollen 66 %. Toimintakuluissa suurimmat ylitykset ovat hoitotarvikkeiden ilmaisjakelussa (101 %) ja henkilöstövuokrauksessa (2,3M€). Henkilöstövuokrauskulut näkyvät säästönä henkilöstökuluissa, jotka alittuvat budjetoidusta.

Toimialan toimenpiteet talousarvion pitävyyden varmistamiseksi

Merkittävin toimenpide on ostopalveluiden vähentäminen. Työvoiman vuokraukseen käytetään henkilöstökuluissa säästyneitä määrärahoja. Henkilöstön optimaalinen käyttö ja kohdentaminen tarpeen mukaan. Sijaisten käytön minimoiminen.

Erityispalvelut

Toiminta yleistä

Toiminnan volyymit hoidettujen henkilöiden, läheteiden, toimenpiteiden, hoitopäivien ja hoitajaksojen osalta on taulukossa 1. Verrattuna vuoden 2023 samaan ajanjaksoon hoitajakset ovat laskeneet -5,0 % ja nettohoitopäivät -13,0 %. Leikkaustoimenpiteiden määrä on kasvanut +13,2 %, joista lyhytjälkihoitoisen kirurgian osuus on 5 500 leikkausta (kasvu edelliseen vuoteen +17 %).

Taulukko 1.

	1-9/2024	1-9/2023
Hoidetut henkilöt	91 260	89 130
Lähetteet	78 257	79 123
Leikkaukset	12 621	11 146
Nettohoitopäivät	90 702	104 267
Hoitajakset	27 264	28 699

Kiireettömään hoitoon pääsyssä yli 6 kk hoitoa odottaneiden määrä on syyskuun lopun tilanteessa edelleen kasvanut. Lokakuun puolivälin tilanteessa kasvu on jo kokonaisuutena

pysähtynyt ja osalla erikoisaloilla lähtenyt laskuun johtuen tehostuneesta omasta päivittäistoiminnasta ja siihen liittyvästä lyhytjälkihoitoisen kirurgian lisäämisestä. Loppuvuoden 2024 aikana käynnistyy lisätoimet jononpurkuun. Valvira on edellyttänyt hoidon odotuksen saattamista lainmukaiselle tasolle 31.3.2025 mennessä.

Toiminta ja havainnot palveluyksiköittäin

Ydinyksiköt

Ydinyksiköt	1 - 9 2024	1 - 9 2023
Hoidetut henkilöt	28 833	28 792
Lähetteet	20 170	19 890
Leikkaukset	6 154	5 504
Nettohoitopäivät	21 352	24 103
Hoitojaksot	6 997	7 579

Hoidon saatavuus on parantunut alkuvuodesta, mutta on edelleen huono ortopedialla (tekonivelleikkaukset ja käsikirurgia) sekä neurokirurgialla (rankakirurgia). Tällä hetkellä n. 600 tekonivel-, 330 käsikirurgista- ja n. 80 neurokirurgista potilasta on odottanut toimenpidettä yli 6 kk hoitotakuun, ja n. 500 käsikirurgista potilasta on odottanut hoidon tarpeen arviointia yli 3 kk hoitotakuun. Aktiiviset Valviran määräyksen mukaiset toimet hoitotakuujonojen saattamiseksi lain edellyttämälle tasolle on aloitettu: tekonivelleikkauksia ostetaan Mehiläisestä 300 kpl v. 2024 - 2025, palvelusetelillä max. 100 leikkausta v. 2024 sekä puretaan jonoja omaa toimintaa tehostamalla, käsikirurgisia jonoja lyhennetään ostopalvelulla ISA:ssa ja VAS:ssa ja rankaleikkausjonoja oman in-house yhtiön (JST) kautta viikonloppuisin. Seutupalvelut toteutuvat suunnitellusti kardiologialla (ISA ja VAS). Neurologian ja ortopedian seutupalveluita on karsittu voimakkaasti kustannuksien hillitsemiseksi ja laadukkaiden palveluiden tasavertaisen saatavuuden mahdollistamiseksi. Radiologian palvelurakennesuunnitelmaa on ajettu aktiivisesti eteenpäin osana koko HVA:n palveluverkkouudistusta.

Toimintatuotot toteutuvat lähes talousarvion mukaisesti, ml. HVA välinen myynti (HVA välisen myynnin ennuste 38,2 M€). Henkilöstökulut pysyvät talousarviossa. Palveluiden ostot tulevat ylittymään n. 6 M€ johtuen hoitopaikan valinnan vapautta käyttävien potilaiden kasvaneesta määrästä (tekonivelkirurgia, toteuma 1,8 M€) ja hoitovelkajonojen purusta palvelusetelin, kilpailutetun ostopalvelun ja JST:n kautta (ennuste n. 2 M€), Kuvantamiskeskuksen lakisääteisten syöpäseulontojen, syöpädiagnostiikkaan ja -hoitoon liittyvien patologian ostopalveluiden ja radiologian leikekuvantamisjonojen ostopalveluiden vuoksi (ennuste n. 2 M€) sekä Servican lisääntyneen alueellisen apuvälinekeskuksen (AAPA) laskutuksen vuoksi (n. 0,7 M€). Tarvikemenot ylittyvät n. 3 M€ johtuen lakisääteisten apuvälineiden lisääntyneestä määrästä ja tarvikkeiden yleisestä hintojen noususta, huomioitavaa kuitenkin on, että n. 50 % Sydän- ja Neurokeskuksen leikkaustoiminnasta liittyy HVA väliseen myyntiin.

Operatiivinen yksikkö

Operatiivinen keskus

Kuukaudet saa auki yläreunan +-merkeistä

	1 - 9 2024	1 - 9 2023
Avohoidon kontaktit	136 422	126 141
Etäkäynnit	1 287	907
Tilastoitavat käynnit (vanha määritelmä, ei enää mittari)	111 362	101 914
Hoitojaksot	12 503	11 978
-josta vuodeosastojaksot	7 760	7 971
ja niistä päivystyksellisinä alkaneet	3 992	4 276
-josta päiväkirurgia	4 743	4 007
Nettohoidopäivät hoitoilmoituksesta	31 682	29 723
Hoitopäivät laskutuksesta	24 037	23 268
Toimenpiteet	10 086	9 112
Hoidetut henkilöt	42 351	39 494
Hoidetut henkilöt avohoito	39 605	36 766
Hoidetut henkilöt osastohoito	7 688	7 815
Lähetteet	26 358	26 209

Toiminnan merkittävä kasvu aiheutuu pääasiassa silmäsairauksien erikoisalalta muiden erikoisalojen toiminnan jatkuessa tasaisemmin entisellä volyyymilla.

Kiireetön hoitopääsy on jononpurkutoimien seurauksena aiempaa paremmalla tasolla, mutta hoitotakuun toteutumiseen on toki vielä matkaa.

Talouden tulotavoitteen uskotaan täyttyvän pohjautuen toiminnan runsaaseen kasvuun. Menost eivät useista tuottavuustoimista huolimatta tule pysymään menoraamissa henkilöstömenojen, palveluiden tai tarvikkeiden osalta.

Sisäisessä valvonnassa yhdessä laitehallinnan kanssa on havaittu verrattaessa hankintaohjeistukseen ja investointisuunnitelmaan yksittäinen epäselvyys, johon puututtu ja ryhdytty korjaaviin toimenpiteisiin.

Lääkinnälliset palvelut

Lääkinnällisten palvelujen keskus

Kuukaudet saa auki yläreunan +-merkeistä

	1 - 9 2024	1 - 9 2023	1 - 9 2022	1 - 9 2021	1 - 9 2020
Avohoidon kontaktit	157 046	153 396	144 359	143 290	137 244
Etäkäynnit	1 497	1 728	2 110	1 938	1 047
Tilastoitavat käynnit (vanha määritelmä, ei enää mittari)	144 557	141 185	133 991	133 554	127 066
Hoitojaksot	4 042	4 291	4 564	4 687	4 305
-josta vuodeosastojaksot	3 851	4 106	4 394	4 497	4 167
ja niistä päivystyksellisinä alkaneet	2 400	2 616	2 957	2 682	2 370
-josta päiväkirurgia	191	185	170	190	138
Nettohoidopäivät hoitoilmoituksesta	19 173	18 709	21 140	23 793	22 246
Hoitopäivät laskutuksesta	21 569	21 798	22 671	25 322	23 569
Toimenpiteet	5 897	7 864	6 773	6 680	6 190
Hoidetut henkilöt	31 693	31 756	29 688	29 249	29 178
Hoidetut henkilöt avohoito	30 826	30 860	28 637	28 299	28 196
Hoidetut henkilöt osastohoito	3 128	3 269	3 413	3 311	3 353
Lähetteet	17 156	17 538	15 473	15 660	13 917

Lääkinnällisiin palveluihin kuuluu Hyvinvointialueen apteekki, Lasten ja nuorten keskus, Medisiininen keskus sekä Syöpäkeskus. 1–9/2024 tulot ovat yli 2 M€ yli vuoden 2023 vastaavasta ajasta, mutta jäävät tämän vuoden talousarviosta (toteuma 69 % talousarviosta tammi-syyskuulta). Tuotot ovat olleet liian optimaalisesti arvioituja. Avohoidon kontaktit ovat tänä vuonna lisääntyneet ja vuodeosastojaksot vähentyneet verrattuna viime vuoden vastaavaan aikaan 1–9. Hoidotakuussa on kutakuinkin pystytty pitäytymään.

Toimintakulut 1-9 ovat 82 % talousarviosta, ylitystä 3 M€ vuoden 2023 vastaavaan aikaan, mutta sekä palvelujen ostot että materiaalit ovat vähentyneet verrattuna vuoden 2023 vastaavaan aikaan 1-9. Henkilöstömenojen kasvua 6 M€ yli vuoden 2023 vastaavasta toteumasta selittää hoitajahenkilöstön alimitoitus talousarvioon, taustalla tehdyt rakenteelliset muutokset, määräaikaisten ja sisäisten sijaisien sijainnit ovat jääneet alimitoitetuksi sekä palkkaharmonisaation ja järjestelyvaraerien tuottamat palkannousumuutokset. Suunnitellusti virkoja on jätetty täyttämättä, vähennetty sijaisia sekä pidetty säästövapaita ja vähennetty työvoiman ostopalvelua ottamalla toimintaa omaksi. Tästä huolimatta henkilöstömenot ovat nousseet merkittävästi edellä mainittuihin syihin perustuen. Palvelujen ostoissa raami on ollut liian vähäinen, mutta kasvu on saatu taittamaan vuoden 2023 vastaavaan toteumaan verrattuna. Materiaalikulut ovat talousarviossa. Onnistunut lääkekilpailutus ja kliinisten lääketutkimusten lisääminen ovat myös auttaneet merkittävästi talouskokonaisuutta.

Mielenterveys ja hyvinvointi

Mielenterveyspalveluissa virkalääkäripula on jatkunut edelleen. Ostopalvelulääkärikustannukset yhdessä muiden palvelujen ostojen lisäksi ovat ylittämässä talousarvion. Ostopalvelulääkärien vähentäminen vuonna 2025 on tavoitteena arvioituna kustannussäästönä tämän vuoden toteumaennusteeseen noin 1,3 M€. Hoidon porrastuksen ontuminen sotekeskuksissa on näkynyt erityistarpeena psykiatrian erikoislääkäreiden konsultaatioille perustasolla. Tämä on ongelma, koska silloin joudutaan tuottamaan joko virka- tai ostopalvelopsykiatrin työnä myös perustason yleislääkäreiden työtä.

Ongelmana on mielenterveys- ja päihdepalvelujen organisatorinen sekavuus hyvinvointialueella. Käytännöissä on alueellista eroa, jota on välttämätön jatkossa päästä yhtenäistämään. Palveluja

tuotetaan sekä peruspalveluissa että erityispalveluissa. Hyvinvointialuetasoisesti tarvitaan mielenterveys- ja päihdepalvelujen tarkempi selvitys (R5), jonka kautta saadaan parempi käsitys siitä, miten palveluverkko olisi paras organisoida. Mielenterveyspalveluja tulee tarkastella kaikissa ikäryhmissä lapset, nuoret ja aikuiset.

Omaa palvelutuotantoa pyritään kehittämään siten, että pystytään vapautumaan ulkoa ostettavista ostopalveluista kuten psykoterapioista ja neuropsykiatrisista valmennuksista. Myös päihdekuntoutusta tuotetaan osittain omana toimintana. Nämä uudet toiminnat vaativat henkilökunnan kouluttamista ja uudenlaista ajattelutapaa toiminnan kehittämiseen. Näitä viedään nyt läpi hyvinvointialueen toiminnassa eteenpäin.

Akuutti

Päivystyksen toimintayksikön toiminta on kokonaisuudessaan tarkasteltavana osana rakenneuudistusta ja syksyn 2024 aikana toteutettavaa R4-työskentelyä, jossa tarkastellaan erityisesti hallinnollisia rakenteita ja selkiytetään erityispalveluiden tuottaman päivystystoiminnan ja sotekeskuksessa tuotettavan kiirevastaanoton välistä tehtäväjakoja ja potilasohjausta. Ensihoidon tehtävämäärät ja kohdattujen potilaiden määrä on vähentynyt ensimmäisen vuosipuoliskon aikana yli 10 % edelliseen vuoteen verrattuna. Ensihoidossa on valmisteltu koko kulunut vuosi uuden organisaatiomallin mukaista toimintaa ja ensihoitohenkilöstön yhdistymistä yhden hallinnon alaisuuteen, kun pelastustoimen ensihoitohenkilöstön siirtyi 1.10.2025 osaksi akuutin henkilöstöä. Akuutin osalta merkittävimmät toimintakulujen ylityspaineet suhteessa talousarvioon ovat henkilöstökuluissa. Toiminnan luonteesta ja lakisääteisten velvoitteiden asettamista edellytyksistä johtuen palvelun merkittävä supistaminen ei ole mahdollista ja henkilöstön äkillistenn poissaolojen myötä ylitöitä ja hälytystyötä on jouduttu teettämään ennakoitua enemmän. Päivystyspalveluiden kuormitus näkyy tyypillisesti niissä tilanteissa, joissa muun palvelutuotannon prosessit ontuvat. Muiden kuin henkilöstökulujen osalta merkittäviä ylityksiä ei näytä aiheutuvan.

Talouden seuranta ja olennaisimmat poikkeamat talousarvioon

Suhteessa talousarvioon menot 1–9/2024 ovat 82,5 %. Henkilöstömenojen vertailu samaan ajanjaksoon 2023 ei ole suoraan mahdollista vuoden 2023 kertaerien (lomapalkkavelka) sekä yli 13 vrk määräaikaisten sijaisten siirtyessä suoraan palveluyksiköihin. Tulojen osalta ulkohyvinvointialuemyynti on lähes tavoitteessaan talousarvioon verrattuna (71,8 %). Arvoidun ennusteen mukaan myynnit muille hyvinvointialueille (n. 84,8 M€) ovat samalla tasolla kuin vuoden 2023 tilinpäätöksen toteuma oli. Asiaksmaksuissa ollaan myös tavoitteessa (74,2 %) verrattuna talousarvioon.

Henkilöstömenoissa on ylityspaineita osassa palveluyksiköitä. Määräaikaisten käytön vähentäminen ei osassa palveluyksiköitä ole toteutunut talousarvion mukaisesti. Toimenpiteitä edellyttäviä ostopalvelujen ylityksiä on mm mielenterveyspalveluissa (esim. päihdepalvelut ja lääkäripalveluiden osto) sekä laboratorionäytteissä. Aineiden ja tarvikkeiden tulevat ylittämään

talousraamin osassa palveluyksiköitä ja niiden osalta tarkastelu erityisesti suoraostojen osalta on menossa ja osa toimenpiteistä on käynnistetty. Erityispalveluissa on ollut potilasturvallisuuden näkökulmasta tarve poikkeuksellisen lisätyön teettämiseen välttämättömän ja kiireellisen diagnostiikan turvaamiseksi radiologiassa, patologiassa ja kliinisellä fysiologialla. Lisäksi yli 6 kk hoitoa jonottaneiden ja hoitotakuun ylittäneiden potilaiden jononpurkua toteutetaan yleisten palvelujen lautakunnassa 29.4.2024 päättämällä tavalla. Tämä tulee näkymään talouden toteumassa loppuvuoden 2024 aikana.

Varautuminen

Suuronnettomuus-, häiriö- ja poikkeusolojen valmiussuunnitelmia on ajantasaistettu. Toimintayksiköiden vastaavat ylilääkärit vastaavat osaltaan päivittämistyöstä, joka on jatkuvaa. Päivittämistyötä on jatkettu Valmiuskeskuksen johdolla.

Palvelu- ja prosessikuvaukset

Palvelu- ja prosessikuvausten tekeminen ARC järjestelmään on kesken.

Olellaiset poikkeamat talousarvioon

Toimialan toimenpiteet talousarvion pitävyyden varmistamiseksi

Erityispalveluiden käyttösuunnitelma on hyväksytty yleisten palveluiden lautakunnassa 29.2.2024, jonka jälkeen on käynnistetty käyttösuunnitelmassa kuvatut konkreettiset toimenpiteet. Tarvittaessa käyttösuunnitelmaan esitetään muutoksia.

Yleiset palvelut, talousarvion toteutuminen 1–9/2024

YLEISET PALVELUT SITOVAT TAVOITTEET, 1000 €	Alkuperäinen TA2024	Muutettu TA2024	Tot. 1-9/2024	Tot.-%
Toimintatuotot	156 000	156 000	113 403	72,7
Toimintakulut	-602 399	-602 020	-483 279	80,3
Toimintakate	-446 399	-446 020	-369 876	82,9

Mittarit

Peruspalvelut

Organisaatiotaso	Suunnittelukauden tavoite	Mittarit	Toimenpiteet	Edistää hyvinvointialueen strategisia tavoitteita	Toteutunut 1-3/2024	Toteutunut 1-6/2024	Toteutunut 1-9/2024
SOTE-keskus	<ul style="list-style-type: none"> Kiireettömän hoitoon pääsyn varmistaminen lain säättämässä rajoissa. Edistää terveyttä ja ehkäistä kansansairauksia. Vahvistaa peruspalveluiden palvelutarjontaa ja hoidonpörrastusta. 	<ul style="list-style-type: none"> Hoitoon pääsyn toteutumisaika (odotusaika) hoidon tarpeen arvioinnista (14 vrk) COC-indeksi (hoidon jatkuvuus) Etäpalveluiden käytön %-osuus kaikista käynneistä. Lähetteen määrä erityispalveluihin 	<ul style="list-style-type: none"> Asiakassegmentaation käyttöönotto ja aktiivinen hyödyntäminen. Yhtenevän palvelutarpeen arvion kehittäminen ja käyttöönotto. Vastaanoton toimintamallien vertaaminen ja tarvittaessa yhdenmukaistaminen. Käytettävissä olevien resurssien hyödyntäminen alueellisesti. Hoitoketjujen ja Käypä hoito –suositusten yhteneväisen käytön lisääminen koko hyvinvointialueella. 	<ul style="list-style-type: none"> Pohjoissavolaisten terveys, hyvinvointi ja turvallisuus paranevat. Vahvistamme ennaltaehkäiseviä ja perustason palveluita. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat toimintamme perusta. Työmme on laadukasta ja asiakaslähtöistä. Yhteensovittamme erilaiset palvelut vastaamaan asukkaidemme tarpeita Talous on tasapainossa. 	Hoitoonpääsy toteutunut (lääkärihoito, toteutuneet) ka 15,7 vrk COC-indeksi 0,29 (vuonna 2023) Etäpalveluiden osuus 2,9 % kaikista käynneistä Lähetteen määrä erikoissairaanhoidon 8 501 kpl	Hoitoonpääsy toteutunut (lääkärihoito toteutuneet) ka 16,3 vrk COC-indeksi 0,29 (vuonna 2023) Etäpalveluiden osuus 0,9 % kaikista käynneistä Lähetteen määrä erikoissairaanhoidon 16 529 kpl	Hoitoonpääsy toteutunut (lääkärihoito toteutuneet) ka 16,4 vrk COC-indeksi 0,29 (vuonna 2023) Etäpalveluiden osuus 3,9 % kaikista käynneistä Lähetteen määrä 24 206 kpl

Organisaatiotaso	Suunnittelukauden tavoite	Mittarit	Toimenpiteet	Edistää hyvinvointialueen strategisia tavoitteita	Toteutunut 1-3/2024	Toteutunut 1-6/2024	Toteutunut 1-9/2024
Työkäisten sosiaalipalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Edistää asiakkaiden itsenäistä selviytymistä Vastata asiakkaiden akuutteihin ennakoimattomiin taloudellisiin tarpeisiin. Varmistaa henkilöstöresurssin riittävyys laadukkaana ja vaikuttavan suunnitelmallisen sosiaalityön tuottamiseksi. Tukea asiakkaiden elämäntilannetta siten, että palvelutarve kevenee. 	<ul style="list-style-type: none"> Harkinnanvaraista toimeentulotukea (ehkäisevä ja täydentävä) saaneet kotitaloudet (lkm) Asiakasmäärä/ suunnitelmallisen sosiaalityön sosiaalityöntekijä (60) 	<ul style="list-style-type: none"> Asiakkaan tilanteen kokonaisvaltaisen selvitystyön kehittäminen. Moniviranomaistyön ja moniammatillisen työskentelyn sekä ennaltaehkäisevän työnteon kehittäminen. Palvelukuvausten ja hankintamuodon yhtenäistäminen. Henkilöstöresurssin kohdentaminen siten, että eri työntekijöiden ammattitaitoa voidaan hyödyntää parhaiten palveluprosessin eri kohdissa. Muistutuksiin ja kanteluihin vastataan 4 viikon kuluessa asian vireilletulosta ja niiden sisältöä seurataan. 	<ul style="list-style-type: none"> Pohjoissavolaisten terveys, hyvinvointi ja turvallisuus paranevat. Kannustamme ja tuemme asukkaitamme osallisuuteen ja omatoimisuuteen Vahvistamme ennaltaehkäiseviä ja perustason palveluita. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat toimintamme perusta. Työmme on laadukasta ja asiakaslähtöistä. Yhteensovitamme erilaiset palvelut vastaamaan asukkaidemme tarpeita Talous on tasapainossa. 	<p>Harkinnanvaraista toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä on samalla tasolla kuin vastaavana ajanjaksona vuonna 2023 (1542).</p> <p>Asiakasmäärä suunnitelmallisessa sosiaalityössä on 57-75 asiakasta/sosiaalityöntekijä.</p>	<p>Harkinnanvaraista toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä 2490 (2428 vuonna 2023). Asiakasmäärä suunnitelmallisessa sosiaalityössä on 44-95 asiakasta/sosiaalityöntekijä</p>	<p>Harkinnanvaraista toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä 3231 (3240 vuonna 2023). Asiakasmäärä suunnitelmallisessa sosiaalityössä on 54-95 asiakasta/sosiaalityöntekijä</p>

Organisaatiotaso	Suunnittelukauden tavoite	Mittarit	Toimenpiteet	Edistää hyvinvointialueen strategisia tavoitteita	Toteutunut 1-3/2024	Toteutunut 1-6/2024	Toteutunut 1-9/2024
Osastopalvelut	<ul style="list-style-type: none"> Ratkaista akuutti terveysongelma ja/tai tasapainottaa pitkäaikaissairaus niin, että potilas pystyy odotettavissa olevan toimintakykynsä mukaisesti mahdollisimman omatoimiseen ja osallistuvaan arkeen. Kehittää perus- ja vaativan tason osastokuntoutusta Kehittää elämän loppuvaiheen arvokasta hoitoa 	<ul style="list-style-type: none"> Hoitojaksoja ja -päivät (lkm) Hoidetut asiakkaat (lkm) Hoitojakson keskipituus (12 vrk) HILMOon raportoidut hoidonaikaiset haittatapahtumat 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteisen tilannekuvan ylläpitäminen palvelujärjestelmän yhteensovittamiseksi ja sujuvoittamiseksi erikois- ja perus- palveluiden sekä ikäihmisten palveluiden kanssa. Hoitotyön resurssien riittävyyden edistäminen työtehtäviä tarkentamalla ja muiden ammattiryhmien sekä kolmannen sektorin tuella. Potilastyössä olevien terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatillisen osaamisen vahvistaminen perehdytyksen sekä täydennys- ja jatkokoulutuksen avulla. Osastojaksojen vaikuttavuuden parantaminen ja seuranta. 	<ul style="list-style-type: none"> Kannustamme ja tuemme asukkaitamme osallisuuteen ja omatoimisuuteen Vahvistamme ennaltaehkäiseviä ja perustason palveluita. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ovat toimintamme perusta. Työmme on laadukasta ja asiakaslähtöistä. Yhteensovitamme erilaiset palvelut vastaamaan asukkaidemme tarpeita Talous on tasapainossa. 	<ul style="list-style-type: none"> Hoitojaksoja yhteensä 2 757, joilla hoitopäivä yhteensä 33 975. Hoidetut asiakkaat 2 198 (lkm). Päätyneiden hoitojaksojen keskipituus oli 13,1 vrk. HILMOssa ei raportoituja hoidonaikaisia haittatapahtumia. 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteensä 5 472 hoitojaksoa. Hoitopäivien kokonaismäärä 70 215. Hoidettuja asiakkaita yhteensä 4 188 (eri sotu). Päätyneiden hoitojaksojen keskipituus 12,6 vrk. HILMOssa raportoidut hoidonaikaiset haittatapahtumat 3 kpl. 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteensä 6 533 hoitojaksoa. Hoitopäivien kokonaismäärä 86 227. Hoidettuja asiakkaita yhteensä 4 818 (eri sotu). Päätyneiden hoitojaksojen keskipituus 12,7 vrk. HILMOssa raportoidut hoidonaikaiset haittatapahtumat 3.

Erityispalvelut

Suunnittelukauden tavoite	Mittarit	Toimenpiteet	Edistää hyvinvointialueen strategisia tavoitteita	Toteutunut 1-3/2024	Toteutunut 1-6/2024	Toteutunut 1-9/2024
<ul style="list-style-type: none"> Tehostaa leikkaustoimintaa ja sen johtamista Käyttää lisalmen ja Varkauden sairaalatoiminta täysimääräisesti paikallispuudutuksessa tapahtuvassa kirurgiassa Poliklinikka toiminnan uudistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Toiminnallinen mittari: >6 kk hoidon takia jonottaneiden määrä erikoisaloittain Taloudellinen mittari: >6 kk jonottaneiden jononpurkuun käytetty rahoitus eriteltynä: <ul style="list-style-type: none"> ostopalvelu palveluseteli poikkeuksellinen ylityö tai Järvi-Suomen Terveys Oy:n kautta ostettu palvelu valinnanvapautta käyttäneet Lyhytjälkihoitoisen (ei vuodeosastohoitoa) kirurgian osuus kokonaisleikkaustoiminnasta erikoisaloittain 	<ul style="list-style-type: none"> Oman leikkaustoiminnan lisääminen ja leikkausjonojen purku: <ul style="list-style-type: none"> päiväaikaisen toiminnan lisääminen Leikkaustoiminnassa tavoitellaan prosessien uudistamista erikoisaloittain erityisesti nostamalla lyhytjälkihoitoisen kirurgian (ei vuodeosastohoitoa) leikkauksen jälkeinen) osuutta joka nykyisellään on noin 40 % kaikesta kirurgiasta. Kiireettömään erityispalvelujen poliklinikkatoimintaan tehdään kokonaistarkastelu ja työnjaon/hoidon porrastuksen uudelleen arviointi. Tavoitteena on vähentää erityispalvelujen poliklinikkatoimintaa. 	<ul style="list-style-type: none"> Pohjoissavolaisten terveys, hyvinvointi ja turvallisuus paranevat. Vahvistamme ennaltaehkäiseviä ja perustason palveluita. Työmme on laadukasta ja asiakaslähtöistä. Yhteensovitamme erilaiset palvelut vastaamaan asukkaidemme tarpeita Talous on tasapainossa. 	<p>Kiireettömään hoitoon >6 kk jonottaiden määrä on 1968 kpl. Jonottaiden taloudellinen mittari eriteltynä tuotantomuodottain ei ole valmis. LYHKKI kirurgian osalta kapasiteettia lisätty KYSSssä huhtikuun alkupuolella.</p>	<p>Kiireettömään hoitoon >6 kk jonottaiden määrä syyskuun lopussa oli 2090 kpl. Jonottaiden taloudellinen mittari eriteltynä tuotantomuodottain ei ole valmis. LYHKKI kirurgian osalta kapasiteettia lisätty KYSSssä huhtikuun alkupuolella.</p> <p>Taloudelliset mittarit; tällä hetkellä ei saatavilla todellista tietoa</p>	<p>Kiireettömään hoitoon >6 kk jonottaiden määrä syyskuun lopussa oli 2199 kpl. Jonottaiden taloudellinen mittari eriteltynä tuotantomuodottain ei ole valmis. LYHKKI kirurgian osalta kapasiteettia lisätty KYSSssä huhtikuun alkupuolella, jonka seurauksena erityisesti tukieliinkirurgiassa >6 kk jonottaneiden määrän kasvu pysähtynyt ja lähtenyt laskuun.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Varmistaa että ikääntyneiden hoito tapahtuu oikeassa paikassa 	<ul style="list-style-type: none"> Erityispalvelujen ja peruspalvelujen vuodeosastoilla sosiaalihuoltolain mukaiseen asumis- ja kotihoitoon tai sen arviointiin odottavien potilaiden määrä 	<ul style="list-style-type: none"> Yhteisen tilannekuvan ylläpitäminen palvelujärjestelmän yhteensovittamiseksi ja sujuvoittamiseksi erikois- ja perus- palveluiden sekä ikäihmisten palveluiden kanssa. Rakenneuudistus 		<p>Säännöllistä raportointia potilasmääristä ei ole saatavissa. Päivittäisseurannan mukaisesti erityispalveluissa on päivittäin noin 10-20 ja peruspalveluissa 150 sosiaalihuoltolain mukaiseen arviointiin, kotihoitoon, asumispalveluysikköön odottavia tai paikan jo omaavia potilaita.</p>	<p>Säännöllistä raportointia potilasmääristä ei ole saatavissa. Päivittäisseurannan mukaisesti erityispalveluissa on päivittäin noin 10-20 ja peruspalveluissa 150 sosiaalihuoltolain mukaiseen arviointiin, kotihoitoon, asumispalveluysikköön odottavia tai paikan jo omaavia potilaita.</p>	<p>Säännöllistä raportointia potilasmääristä ei ole saatavissa. Päivittäisseurannan mukaisesti erityispalveluissa on päivittäin noin 10-20 ja peruspalveluissa 150 sosiaalihuoltolain mukaiseen arviointiin, kotihoitoon, asumispalveluysikköön odottavia tai paikan jo omaavia potilaita.</p>

<ul style="list-style-type: none">• Vuodeosastotoiminnan tehostaminen ja integraation parantaminen• Rakenneuudistuksen tavoitteena on terveydenhuollon vuodeosastoilla keskittyä lyhytjälkihoitoisiin hoitajaksoihin niin erikois- kuin peruspalveluiden vuodeosastoilla• Rakenneuudistuksen tavoitteena on vähentää raskasta vuodeosastohoitoa niin jaksojen määrän kuin keston osalta	<ul style="list-style-type: none">• Erityispalvelujen vuodeosastohoitokasojen ja hoitopäivien määrän kehitys erikoisaloittain jaoteltuna päivystyksellisiin ja ei-päivystyksellisiin	Yllä		Erillinen taulukko alla	Erillinen taulukko alla	Erillinen taulukko alla
---	--	------	--	-------------------------	-------------------------	-------------------------

